

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ

Погрібний Дмитро Ігорович,

канд. юрид. наук, доц.,

доцент кафедри господарського права,

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого,

Україна, м. Харків

e-mail: lawukraine@gmail.com

ORCID 0000-0003-3147-8683

Розглянуто актуальні підходи до визначення правового статусу криптовалют з метою створення дієвих механізмів господарсько-правового забезпечення їх використання в Україні. Звернуто увагу на такий фактор, як співпраця в цифровій сфері між державою, індивідами та колективами в контексті формування парадигми «цифрової взаємозалежності», яку було сформульовано у Звіті ООН «Епоха цифрової взаємозалежності». Проаналізовано процес трансформації існуючих підходів до визначення економіко-правової природи криптовалют з боку провідних держав світу та міжнародних фінансових регуляторів. Систематизовано переваги та недоліки використання криптовалют, а також розглянуто генезис такої криптовалюти, як Bitcoin. Розглянуто попередні спроби публічної влади в Україні встановити правовий режим для криптовалютного ринку шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів в цій сфері. Запропоновано шляхи оптимізації законодавства щодо легалізації криптовалют в Україні з метою суттєвого підвищення інноваційної складової економіки України та створення конкурентних переваг для суб'єктів господарювання.

Ключові слова: криптовалюта; віртуальна валюта; електронні гроші; біткоїн (Bitcoin); правовий статус криптовалют; криптовалютна біржа; цифрова взаємозалежність; блокчейн; blockchain.

Постановка проблеми. Інноваційні цифрові технології швидко завойовують сучасне суспільство та світову економіку, покращуючи стан людства й створюючи глибокі та безпрецедентні виклики. Серед них – створення ефективних механізмів використання цифрових технологій, які сприяють досягненню цілей сталого соціально-економічного розвитку, а також раціональні способи співпраці між індивідами та колективами у сфері інформаційних технологій. Інноваційний вектор розвитку української економіки є невід'ємною складовою успішної інтеграції нашої держави у

світовий економічний простір як ефективного й надійного партнера.

Одним з провідних векторів на шляху трансформації української економіки є впровадження сучасних інформаційних технологій, зокрема використання криптовалют та електронних грошей в господарському обороті. Визначення правового статусу криптовалют та створення дієвих господарсько-правових механізмів їх використання стане одним із каталізаторів позитивних змін й оздоровлення багатьох галузей економіки України.

Основні механізми зростання у вітчизняній економіці продовжують концентруватися в галузях, чия конкурентоспроможність в основному залежить від використання екстенсивних факторів виробництва і потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, ґрунтуючись на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що зумовлює низьку конкурентоспроможність економіки, нееквівалентний обмін та значне відставання країни в соціально-економічному розвитку [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, присвяченим визначенню правового статусу та природи такого феномену як криптовалюти, приділяється велика увага як з боку іноземних, так і вітчизняних правників й економістів. Зокрема, дану проблематику досліджували А. Грінспен (A. Greenspan), Б. Кінг (B. King), Р. Коен (R. Coen), Е. Мак (E. Mac), К. Скінер (C. Skinner), Д. С. Вахрушев (D. S. Vahrushev), О. В. Железов (O. V. Zhelezov), К. С. Пащенко (K. S. Pashchenko), Н. Поливка (N. Polyvka) та ін. Проте ці питання потребують подальшого ретельного опрацювання.

Метою статті є аналіз підходів до визначення правового статусу та природи такого феномену, як криптовалюти з метою створення дієвих механізмів господарсько-правового забезпечення їх використання.

Виклад основного матеріалу. У 2019 р. під егідою ООН у Гаазі відбувся форум «EuroDig2019», результатом проведення якого стало створення звіту щодо «цифрової взаємодії» під назвою «Епоха цифрової взаємозалежності» [2]. Термін «цифрова співпраця» використовується у цьому звіті для опису способів спільної роботи з метою максимізації позитивного впливу та мінімізації

негативних наслідків ІТ-технологій, зважаючи на ті соціально-економічні, етичні та правові відносини, що формуються як результат стрімкого розвитку цифрових технологій. Потенціал, який може бути розблокований завдяки поліпшенню цифрової співпраці, є величезним, як і небезпеки, якщо людству не вдасться створити більш ефективні та всеосяжні способи спільної роботи громадянського суспільства, урядів, науковців та приватного сектору в цій сфері.

Слід зазначити, що одним із ключових положень вищезгаданого Звіту ООН є принцип «включеності», який означає, що «ніхто не повинен залишитися позаду». Ключові елементи такої включеності користувачів – застосування технологій в економічній сфері через а) мобільні гроші; б) цифрову ідентифікацію/авторизацію та в) електронну комерцію. Цифрова взаємодія та цифрові технології повинні у своїй основі передбачати дотримання прав людини. Для цього варто визначитися з нормами та межами застосування технологій аби захистити приватність користувачів та забезпечити їх безпеку [3].

Зростання популярності криптовалют у світі відбувається на фоні відсутності єдиного поняття «криптовалюта» («cryptocurrency») – воно варіюється від ототожнення з поняттями «товар», «платіжний засіб», «розрахункова одиниця» до понять «нематеріальний цифровий актив», «інвестиційний актив», «фінансовий актив», «окремий вид цінних паперів» тощо. Криптовалюта в цьому сенсі є новим етапом після появи перших електронних грошей. При цьому вони в змозі задовольнити такі сучасні зростаючі вимоги, як: миттєва швидкість розрахунків (від декількох секунд, до декількох хвилин); відсутність комісії за вчинення транзакцій; анонімність розрахунків; високий ступінь захищеності операцій; незворотність платежів; відсутність необхідності конвертації в валюту країни виробництва розрахунків [4, с. 104].

Термін «криптовалюта» часто ототожнюють з «віртуальною валютою» («virtual currency») та «цифровою валютою» («digital currency»). Однак ці терміни не можна вважати абсолютними синонімами криптовалюти, оскільки вони ширші за обсягом («криптовалюти») є одним з видів «децентралізованих

віртуальних валют» – доповідь FATF (Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей) «Віртуальні валюти», 2014 р.) [5]. Помилковим є й застосування до криптовалют правового режиму валюти виключно через загальноживану назву, що породжує низку правових колізій. Наприклад, Європейський центральний банк у своїх дослідженнях про віртуальні цифрові валюти «Virtual currency schemes – a further analysis» не висловлює однозначного рішення щодо використання віртуальних валют і застерігає від їх використання у своїй фінансовій діяльності [6].

До речі, визначення поняття «віртуальна валюта» знайшло своє закріплення в Директиві ЄС 2018/843 Європейського парламенту та Ради від 30.05.2018 р. У цьому документі даний термін визначається таким чином: «віртуальні валюти» – цифрове представлення вартості, яке не видається або не гарантується центральним банком або державним органом, не обов'язково приєднується до законодавчо встановленої валюти і не має юридичного статусу валюти чи грошей, але приймається фізичними та юридичними особами як засіб обміну і може передаватися, зберігатися та торгуватися в електронному вигляді [7].

Станом на 04.11.2019 р. ринкова капіталізація такої крипто валюти, як Bitcoin, складає близько 167 млрд дол. США [8]. Порівняльний аналіз курсу криптовалюти Bitcoin та золота свідчить про те, що вже в середині 2013 р. вони наблизились настільки, що дозволило говорити про Bitcoin як про «електронне золото». У грудні 2017 р. ця криптовалюта стала шостою за капіталізацією валютою світу, обійшовши рубль, англійський фунт і південнокорейську вону.

Слід погодитись з тією думкою, що феномен появи Bitcoin не був очевидним та прогнозованим для економістів і правників, незважаючи на те, що ця перша повноцінна криптовалюта мала деякі попередні прототипи та розробки. Так, перші криптографічні протоколи електронної готівки були запропоновані ще 1983 р. Девідом Чомом (David Chaum) і Стефаном Брендсом (Stefan Brands) [9]. Результатом їх роботи став так званий «сліпий підпис», що давав можливість провести секретну угоду між двома анонімними

користувачами, але при цьому повідомити про сам факт її здійснення стороннім спостерігачам. Результатом стала розробка протоколу «електронної готівки» («digital cash»).

Значно пізніше – у 2008 р. – людиною або групою людей під псевдонімом Сатоші Накомото було створено концепцію Bitcoin, а в 2009 р. опубліковано принцип роботи платіжної системи у вигляді розподіленої, децентралізованої пірингової мережі або р2р (від англ. peer-to-peer – від партнера до партнера). Отже, Bitcoin встиг пройти еволюцію від віртуальної валюти для комп'ютерних ігор до криптовалюти, яка конкурує із долларом США. Зокрема, кількість компаній, які приймають Bitcoin як оплату за товари та послуги, у світі постійно зростає.

Важливо зазначити, що основою Bitcoin є технологія блокчейн (від англ. block chain – ланцюжок блоків). Блокчейн – це публічна база всіх транзакцій, коли-небудь зроблених у системі Bitcoin, яка організована в систему блоків даних. Кожен новостворений блок містить хеш-суму (контрольну суму) попереднього. Отже, створюється безперервний ланцюжок взаємопов'язаних блоків інформації, який бере початок від так званого genesis block (перший блок у системі Bitcoin) до останнього, знайденого системою блоку. Блокчейн зберігається одночасно в усіх користувачів мережі.

Специфічною ознакою є те, що Bitcoin не має єдиного емісійного центру, а емісія відбувається автоматично на основі математичного алгоритму і кожен учасник мережі бере участь у підтриманні роботи мережі. Транзакції із цифровим підписом між двома вузлами передаються до всіх вузлів мережі р2р, а самі дані про переміщення коштів зберігаються у розподіленій базі даних. Для запобігання можливості трати чужих грошей або використання своїх коштів двічі використовуються криптографічні методи захисту інформації [10, с. 4].

Варто зауважити, що до недоліків використання криптовалют відносяться, перш за все, ризики, пов'язані з відсутністю реального їх забезпечення. Відповідно при настанні певних форс-мажорних обставин (нові економічні кризи, війни, заборони та обмеження використання на рівні держав)

вартість криптовалют на фондовому ринку може миттєво перетворитись з ліквідного активу на «мільну бульбашку». До переваг слід віднести такі фактори: моментальна швидкість розрахунків (від декількох секунд, до декількох хвилин); відсутність комісії за вчинення транзакцій; анонімність розрахунків; високий ступінь захищеності операцій; незворотність платежів; відсутність необхідності конвертації в валюту країни виробництва розрахунків.

Станом на сьогодні нараховується вже більше тисячі видів криптовалют, серед яких найбільшого поширення набули такі, як Bitcoin, BitcoinCash, Ripple, Ethereum, Tether, Litecoin та ін. Наприклад, така відома в Інтернеті соціальна мережа, як Facebook, планує випустити з 2020 р. власну криптовалюту – Libra. Німеччина, Франція та Італія вже сьогодні готують спільні заходи з метою блокування на території Європи криптовалюти Libra, яка нібито створює потенціальні виклики суверенітету європейських країн [11]. Позиція урядів різних країн стосовно визначення статусу криптовалют з плином часу суттєво змінювалася і цей процес зберігає свою динаміку.

Слід зазначити, що розвинені країни Азії (Китай, Корея, Японія) займають великий сегмент на світовому ринку криптовалют. Так, Китай поетапно змінював свою політику по відношенню до криптовалют від поблажливого ставлення як до «пустушок з інтернету» до повної заборони їх обігу на території країни. Між іншим, Китай і в цьому плані знаходиться «у форватері» розвитку інформаційних технологій. КНР готується до запуску власної криптовалюти, що підтримується державою, видаляючи повідомлення в Інтернеті, які стверджують, що технологія blockchain («блокчейн») – це афера. У Китаї був прийнятий новий закон, який набуває чинності з 1 січня наступного року, спрямований на «сприяння розвитку криптографічного бізнесу та забезпечення безпеки кіберпростору та інформації» [12].

Інша провідна держава Східної Азії, а саме Корея, також має намір надати правовий статус криптовалютам, щоб залишатися на передовій інновацій у цьому секторі. Корейський президентський комітет з четвертої промислової революції підкреслив важливість технології blockchain у

майбутній 4-й промисловій революції¹, зазначивши, що уряд Кореї повинен удосконалити регуляторні процедури для кращої підтримки стартапів, що сприяють інноваціям, включаючи ті, що розробляють криптовалюти [13].

Японія є першою країною, яка визнала криптовалюту в рамках правової системи та забезпечила законний спосіб для своїх громадян взаємодіяти з криптовалютами. Станом на березень 2018 р. в країні налічувалося понад 3,5 млн осіб, які активно використовували та торгували криптовалютами. З 2016 р. ця країна офіційно визнала криптовалюту як вид грошей для здійснення платежів. Законопроект, представлений в японському парламенті в березні 2016 року, широко стосувався фінансових технологій і конкретно назвав віртуальну валюту частиною цього зростаючого напрямку. У результаті такого офіційного визнання ринок криптовалют надійшов до компетенції Агенції фінансових послуг Японії – FSA. Це агентство регулює всі банківські та інвестиційні ресурси в країні. FSA як легітимізує криптовалюту, так і встановлює стандарти для роботи криптовалютних бірж [14].

Досить активна дискусія щодо нормативного регулювання криптовалют відбувається у Великобританії. До цього часу країна не прийняла жодного конкретного закону, орієнтованого на криптовалюту, і її фінансові регулятори мали досить поблажливий підхід до їх обігу. Хоча в країні немає чіткого законодавства про криптовалюту, вони не вважаються законним платіжним засобом, тоді як біржі потребують реєстрації в FCA (Financial Conduct Authority). Керівництво FCA підкреслює, що суб'єкти, які займаються криптовалютною діяльністю, підпадають під діючий фінансовий регламент щодо деривативів (наприклад, ф'ючерси та опціони) та потребують авторизації. Але в 2019 р. FCA опублікувало Керівництво (PS19/22), яким класифікувало різні види криптоактивів [15]. Враховуючи те, що Великобританія вже не змогла зберегти своє глобальне лідерство у галузі фінансів, потенційна відмова від легалізації криптовалют стала би серйозним викликом. Адже навіть Китай,

---

¹ Четверта промислова революція – це сучасне та розвиваюче середовище, в якому такі технології та тенденції, як Інтернет речей (IoT), робототехніка, віртуальна реальність (VR) та штучний інтелект (AI) змінюють спосіб нашого життя та роботи.

який раніше був однією з найбільш ворожих до криптовалют країн, прийняв свій перший «криптозакон», який набуде чинності в січні 2020 р. [16].

У деяких розвинутих державах (Швейцарія, Канада, Австралія) криптовалюти включені до офіційних котирувань на фондових біржах. Наприклад, в США вже сформувалась прецедентна практика, яка визначає криптовалюти як «валюту, або ж іншу форму грошей». Позиція американських суддів була підтверджена і Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN), яка у 2013 р. кваліфікувала Bitcoin як «одну з форм грошей». Тим не менш, інший впливовий американський орган Internal Revenue Service (IRS) визначив, що для цілей федерального оподаткування криптовалюту слід трактувати не як «форму грошей», а як власність. У Німеччині Bitcoin має статус «приватних коштів». The German Federal Financial Supervisory Authority (BaFin) визначає його як приватні кошти, які використовуються в якості оплати і замінюють традиційну валюту в цивільно-правових договорах [17].

В Об'єднаних Арабських Еміратах (ОАЕ) Комісія з регулюванням фондового та товарного ринків (SCA) розмістила інформацію про те, що розроблено «правила щодо криптографічних активів». Зазначається, що цей проект охоплює всі аспекти індустрії криптовалют в ОАЕ, включаючи необхідні вимоги до емітенту токенів, політику безпеки та зберігання, а також заходи щодо захисту інвесторів та інформаційну безпеку [18]. Водночас за законодавством Ізраїлю Bitcoin не підпадає під юридичне визначення валюти ні як фінансове забезпечення, ні як оподатковуваний актив. Цікаво, що в Канаді та Новій Зеландії дозволено отримувати цифрову заробітну плату.

За експертними оцінками розмір сегмента майнінгу криптовалют в Україні сягає 100 млн дол. США і більше на рік, обсяг ІСО/ІТО компаній з українським походженням чи розміщенням команд розробників у 2017–2018 рр. – близько 100 млн дол. США [19]. В Україні справжня популярність криптовалют розпочалась у 2014 р., коли ентузіастами було створено громадську організацію, що має на меті поширення, розвиток та вивчення біткоїн та інших віртуальних валют на території нашої держави – Bitcoin Foundation Ukraine (BFU). У 2014 р.

з'являється і перша реакція Національного банку України: 10.11.2014 р. опубліковано роз'яснення НБУ «Щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin». У цьому нормативному документі Bitcoin визначається як «грошовий сурогат, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства» [20].

У 2016 р. НБУ схвалив дорожню карту «Cashless economy», в якій йдеться про наміри впровадження технології блокчейн в Україні. Зокрема, було заплановано перевести деякі державні реєстри на цю інноваційну технологію [21]. У прес-релізі від 30.11.2017 р. під назвою «Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні» узагальнюється позиція Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку і Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг відносно правового статусу криптовалют. Позиція фінансових регуляторів зводиться до того, що незважаючи на існування у світі численних практик використання криптовалют як міри вартості, засобу обміну та накопичення, її складна правова природа не дозволяє ототожнити її з будь-яким із суміжних понять (грошові кошти, валюта, валютна цінність, законний платіжний засіб, електронні гроші, цінні папери, грошовий сурогат тощо). Така позиція фінансових регуляторів пов'язана з тим, що поняття «криптовалюта» та регулювання операцій з нею не підпадають під режим правового регулювання:

а) обігу грошових коштів (криптовалюта не існує у формі банкнот, монет, записів на рахунках у банках, через що, вона не може бути визнана грошима);

б) валютного законодавства (криптовалюта не має прив'язки до грошової одиниці жодної з держав, вона не може бути визнана валютою або законним платіжним засобом іноземної держави, та не є валютною цінністю в трактуванні валютного законодавства);

в) обігу електронних грошей та використання платіжних засобів (криптовалюта не випускається банком і не є грошовим зобов'язанням певної

особи, тому, вона не може бути визнана електронними грошима);

г) криптовалюта не може бути визнана цінним папером, оскільки в неї відсутні ознаки документа та емітента, а саме: не має установленної форми документа з відповідними реквізитами, що посвідчує грошове або інше майнове право, не має визначення взаємовідносин емітента цінного папера (особи, яка видала цінний папір) і особи, яка має права на цінний папір, та не передбачає виконання зобов'язань за таким цінним папером, а також можливості передачі прав на цінний папір та прав за цінним папером іншим особам;

д) у криптовалюти відсутні ознаки документа у вигляді грошових знаків, відсутній емітент, а також відсутня мета виготовлення (отже, криптовалюта не може бути визнана грошовим сурогатом згідно з його визначенням у Законі України «Про Національний банк України») [22].

У жовтні 2019 р. вийшов прес-реліз новоствореного Міністерства цифрової трансформації, відповідно до якого Урядом України планується напрацювати варіанти оподаткування у сфері поводження з криптовалютами, а до літа 2020 р. затвердити міжнародні рекомендації щодо боротьби з відмиванням коштів для того, аби мінімізувати негативні наслідки легалізації криптовалют. Цей процес матиме на меті підвищення конкурентоспроможності України на світовому ринку віртуальних активів та, зокрема, передбачає легалізацію майнінга криптовалют, а також залучення іноземних інвесторів та міжнародних криптовалютних бірж до України [23].

До речі, ідея визначення правового статусу криптовалют не є революційною для публічної влади в Україні. Так, проект Концепції державної політики у сфері віртуальних активів був оприлюднений для обговорення колишнім Урядом 25.10.2018 р. Концептуальними тезами цієї Концепції були визначені такі: а) чітке визначення правового статусу віртуальних валют та діяльності у сфері віртуальних валют; б) визнання суб'єктів господарювання, що надають послуги з обміну віртуальних валют на фіатні валюти і навпаки, суб'єктами первинного фінансового моніторингу; в) моніторинг, аналіз проблем та тенденцій розвитку ринку віртуальних активів та віртуальних валют

з метою вироблення пропозицій щодо вдосконалення регуляторної політики;
г) буде визначено поняття «віртуальна валюта», майнінг, ICO/ІТО, смарт-контракт [24].

Спробою врегулювання в правовому полі відносин у сфері обігу, використання, зберігання та проведення операцій за допомогою криптовалюти став проект Закону України «Про обіг криптовалюти в Україні» (далі – проект Закону «Про обіг криптовалюти»), реєстр. № 7183 від 06.10.2017 р.) [25] та альтернативний законопроект «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» (далі – проект Закону «Про стимулювання ринку криптовалют»), реєстр. № 7183-1 від 10.10.2017 р.) [26]. Але станом на 29.08.2019 р. обидва законопроекти були відкликані Верховною Радою України.

Слід погодитись з тією позицією, що для розвитку електронної комерції в Україні необхідно внесення змін до законодавства і надання можливості здійснювати платежі не лише гривнею, а й криптовалютою як для суб'єктів господарювання, так і для негосподарюючих суб'єктів. Необхідна належна законодавча база у сфері регулювання обігу криптовалюти та впровадження ефективних механізмів її реалізації для захисту прав осіб, які укладають цивільно-правові та господарсько-правові договори».

Так, на даному етапі більш раціональним у процесі створення фундаментальної нормативної бази для господарсько-правового забезпечення використання Bitcoin та інших криптовалют в Україні вбачається внесення змістовних змін до чинних нормативно-правових актів в цій сфері, зокрема до Господарського та Податкового кодексів», а також до законів «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», «Про Національний банк України. Такі нормативні зміни мають вирішити певні проблеми щодо обігу, зберігання, володіння та використання криптовалют у правовому полі, які існують не лише в Україні, але й у багатьох інших країнах, зокрема: невизначеність правового статусу криптовалют; відсутність методики обліку операцій з криптовалютами;

неврегульованість бази оподаткування.

Висновки. Отже, виходячи з нової парадигми співробітництва у сфері цифрових технологій, яка була оприлюднена у зазначеному вище Звіті ООН 2019 р. «Епоха цифрової взаємозалежності», слід зазначити, що нові форми цифрового співробітництва держави та суспільства мають стати каталізатором для досягнення цілей сталого соціально-економічного розвитку. У цьому контексті визначення правового статусу криптовалют відіграє одну з провідних ролей.

Зважаючи на процес адаптації та гармонізації українського законодавства до європейського законодавства, для України важливо при формуванні державної політики в цій сфері враховувати досвід та законодавство ЄС. Вищенаведене свідчить про необхідність розроблення єдиної скоординованої державної політики у зазначеній сфері, спрямованої на розв'язання зазначених проблем та виконання зобов'язань України в рамках Угоди про Асоціацію. Таким чином, створення належних господарсько-правових механізмів регулювання обігу криптовалют та діяльності криптовалютних бірж стане запорукою успішної інтеграції української економіки в міжнародне інноваційне середовище. При цьому слід враховувати потенційні переваги та недоліки використання криптовалют як платіжного засобу. Міжнародний досвід щодо сфери віртуальних активів та віртуальних валют є розрізненим, більшість країн поки не визначилися з правовим статусом віртуальних валют. Загальною тенденцією є те, що держави намагаються відійти від ситуації правової невизначеності.

Список літератури

1. Інноваційна Україна 2020 : Національна доповідь. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Інноваційна-Україна-2020++.pdf> (дата звернення: 06.11.2019).
2. The age of digital interdependence. Report of the UN Secretary-General's High-level Panel on Digital Cooperation. URL: <https://www.un.org/en/pdfs/DigitalCooperation-report-for%20web.pdf> (дата звернення: 06.11.2019).
3. Звіт ООН щодо Інтернету та технологій: виклики й благо для суспільства. URL: <https://pon.org.ua/novyny/7202-zvt-oon-schodo-nternetu-ta-tehnology-vikliki-y-bлаго-dlya-susplstva.html> (дата звернення: 06.11.2019).
4. Погрібний Д. І. Перспективи визначення правового статусу криптовалют в Україні (господарсько-правовий аспект). *Вісник Харківського національного університету імені*

В. Н. Карзіна, серія «Право». № 26 (2018). С. 104–107.

5. Отчет FATF «Виртуальные валюты», 2014. URL: https://eurasiangroup.org/files/FATF_docs/Virtualnye_valyuty_FATF_2014.pdf (дата звернення: 06.11.2019).

6. Virtual currency schemes – a further analysis. European Central Bank. URL: <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=30639&no=5> (дата звернення: 06.11.2019).

7. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L0843> (дата звернення: 06.11.2019).

8. Рыночная капитализация Bitcoin. URL: <https://coinmarketcap.com/ru/currencies/bitcoin/> (дата звернення: 06.11.2019).

9. David Chaum. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/David_Chaum (дата звернення: 06.11.2019).

10. Погрібний Д. І. Питання визначення правового статусу криптовалют та господарсько-правового забезпечення їх використання в Україні. *Теорія і практика правознавства* : електрон. наук. фахове вид. 2018. Вип. 2 (14). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/147796/148940> (дата звернення 06.11.2019).

11. Криптовалюту Libra хочуть заблокувати три країни ЄС. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2801820-kriptovalutu-libra-hocut-zablokuvati-tri-kraini-es.html> (дата звернення 06.11.2019).

12. China Bans anti-blockchain sentiment as it prepares for launch of state cryptocurrency. (2019). *The Independent*, 30 October. URL: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/china-cryptocurrency-blockchain-bitcoin-a9176636.html> (дата звернення 06.11.2019).

13. Korea's Presidential Committee pushes to give cryptocurrency legal status. URL: <https://decrypt.co/10891/korean-presidential-committee-pushes-to-give-cryptocurrencies-legal-status> (дата звернення 06.11.2019).

14. Cryptocurrency in Japan: A Brief History. URL: <https://www.skalex.io/crypto-japan/> (дата звернення 06.11.2019).

15. Guidance on Cryptoassets (Policy Statement PS19/22, July 2019). URL: <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-22.pdf> (дата звернення 06.11.2019).

16. The Future of Cryptocurrencies in the UK Hangs on FCA's Decision. URL: <https://cointellegraph.com/news/the-future-of-cryptocurrencies-in-the-uk-hangs-on-fcas-decision> (дата звернення 06.11.2019).

17. Поливка Н. Криптовалюти і «різноманітні біткоіни». *Юридична газета Online*. 2015. № 22–23 (468–469). URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kriptovalyuti-i-riznomanitni-bitkoini.html> (дата звернення: 06.11.2019).

18. UAE Accepts Cryptoregulation, Blockchain Projects Stand to Benefit. URL: <https://cointellegraph.com/news/uae-accepts-crypto-regulation-blockchain-projects-stand-to-benefit> (дата звернення: 06.11.2019).

19. Оприлюднено концепцію державної політики у сфері віртуальних активів. URL: <https://brdo.com.ua/news/uhvaleno-kontseptsiyu-derzhavnoyi-polityky-u-sferi-virtualnyh-aktyviv/> (дата звернення: 06.11.2019).

20. Роз'яснення НБУ щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14> (дата звернення: 06.11.2019).

21. Cashless economy. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30432161> (дата звернення: 06.11.2019).

22. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329 (дата звернення: 06.11.2019).

23. Мінцифри хоче легалізувати в Україні майнінг криптовалют. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10711770-mincifri-hoche-legalizuvati-v-ukrajini->

maining-kriptovalyut.html (дата звернення: 06.11.2019).

24. Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів : проект розпорядження Кабінету Міністрів України (неофіційний текст). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/nt4372?an=2> (дата звернення: 06.11.2019).

25. Про обіг криптовалюти в Україні : проект Закону України від 06.10.2017 р. № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684 (дата звернення: 06.11.2019).

26. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні : проект Закону України від 10.10.2017 р. № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710 (дата звернення: 06.11.2011).

References

1. Innovatsiina Ukraina 2020: Natsionalna dopovid. URL: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Innovatsiina-Ukraina-2020++.pdf> [in Ukrainian].
2. The age of digital interdependence. Report of the UN Secretary-General's High-level Panel on Digital Cooperation. URL: <https://www.un.org/en/pdfs/DigitalCooperation-report-for%20web.pdf>.
3. Zvit OON shchodo Internetu ta tekhnologii: vyklyky y blaho dlia suspilstva. URL: <https://pon.org.ua/novyny/7202-zvt-oon-schodo-internetu-ta-tehnology-viklyki-y-bлаго-dlya-suspilstva.html> [in Ukrainian].
4. Pogribnyy, D.I. (2018). Perspektyvy vyznachennia pravovoho statusu kryptovaliut v Ukraini (hospodarsko-pravovyi aspekt). *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina, seriiia «Pravo» – Bulletin of Karazin Kharkiv National University, Law series, issue 26, 104-107* [in Ukrainian].
5. Otchet FATF «Virtualnye valjuty», 2014. URL: https://eurasiangroup.org/files/FATF_docs/Virtualnye_valjuty_FATF_2014.pdf [in Russian].
6. Virtual currency schemes - a further analysis. European Central Bank. URL: <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=30639&no=5>.
7. Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018. (2018). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018L0843>.
8. Rynochnaia kapitalizacija Bitcoin. *CoinMarketCap*. URL: <https://coinmarketcap.com/ru/currencies/bitcoin/> [in Russian].
9. David Chaum. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/David_Chaum
10. Pogribnyy, D.I. (2018). Pytannia vyznachennia pravovoho statusu kryptovaliut ta hospodarsko-pravovoho zabezpechennia yikh vykorystannia v Ukraini. *Teoriia i praktyka pravoznavstva – Theory and Practice of Jurisprudence, Vol. 2, issue 14*. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/147796/148940> [in Ukrainian].
11. Kryptovaliutu Libra khochut zablokovaty try krainy YeS. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2801820-kriptovalutu-libra-hocut-zablokovati-tri-kraini-es.html> [in Ukrainian].
12. China Bans anti-blockchain sentiment as it prepares for launch of state cryptocurrency. (2019). *The Independent, 30 October*. URL: <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/china-cryptocurrency-blockchain-bitcoin-a9176636.html>.
13. Korea's Presidential Committee pushes to give cryptocurrency legal status. URL: <https://decrypt.co/10891/korean-presidential-committee-pushes-to-give-cryptocurrencies-legal-status>.
14. Cryptocurrency in Japan: A Brief History. URL: <https://www.skalex.io/crypto-japan/>.
15. Guidance on Cryptoassets (Policy Statement PS19/22, July 2019). (2019). URL: <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-22.pdf>.
16. The Future of Cryptocurrencies in the UK Hangs on FCA's Decision. URL: <https://cointelegraph.com/news/the-future-of-cryptocurrencies-in-the-uk-hangs-on-fcas-decision>.

17. Polyvka, N. (2015). Kryptovaliuty i «riznomanitni bitkoiny». *Yurydychna hazeta Online – Legal Newspaper Online*, issues 22–23 (468–469). URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kryptovalyuti-i-riznomanitni-bitkoini.html> [in Ukrainian].
18. UAE Accepts Cryptoregulation, Blockchain Projects Stand to Benefit. URL: <https://cointelegraph.com/news/uae-accepts-crypto-regulation-blockchain-projects-stand-to-benefit>.
19. Opryliudneno kontseptsiiu derzhavnoi polityky u sferi virtualnykh aktyviv. URL: <https://brdo.com.ua/news/uhvaleno-kontseptsiyu-derzhavnoyi-polityky-u-sferi-virtualnyh-aktyviv/> [in Ukrainian].
20. Roz'iasnennia NBU shchodo pravomirnosti vykorystannia v Ukraini «virtualnoi valiuty/kryptovaliuty» Bitcoin. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14> [in Ukrainian].
21. Cashless economy. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=30432161> [in Ukrainian].
22. Spilna zaiava finansovykh rehuliatoriv shchodo statusu kryptovaliut v Ukraini. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=59735329 [in Ukrainian].
23. Mintsyfry khoche lehalizuvaty v Ukraini maininh kryptovaliut. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10711770-mincifri-hoche-legalizuvati-v-ukrajini-mayning-kryptovalyut.html> [in Ukrainian].
24. Pro skhvalennia Kontseptsii derzhavnoi polityky u sferi virtualnykh aktyviv: Proekt Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy (neofitsiyni tekst). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/nt4372?an=2>.
25. Pro obih kryptovaliuty v Ukraini: Proekt Zakonu Ukrainy vid 06.10.2017 r. № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
26. Pro stymulivannia rynku kryptovaliut ta yikh pokhidnykh v Ukraini: Proekt Zakonu Ukrainy vid 10.10.2017 r. № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710

Погребной Д. И., канд. юрид. наук, доц., доцент кафедры хозяйственного права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: lawukraine@gmail.com ; ORCID 0000-0003-3147-8683

Актуальные проблемы определения правового статуса криптовалют в контексте формирования цифровой взаимозависимости (хозяйственно-правовой аспект)

В статье рассмотрены актуальные подходы к определению правового статуса криптовалют с целью создания эффективных механизмов хозяйственно-правового обеспечения их использования в Украине. Обращено внимание на такой необходимый фактор, как сотрудничество в цифровой сфере между государством, индивидами и коллективами в контексте формирования парадигмы «цифровой взаимозависимости», которая была сформулирована в Отчете ООН «Эпоха цифровой взаимозависимости». Проанализирован процесс трансформации существующих подходов к определению экономико-правовой природы криптовалют со стороны ведущих государств мира и международных финансовых регуляторов. Систематизированы преимущества и недостатки использования криптовалют, а также рассмотрен генезис такой криптовалюты как Bitcoin. Проанализированы предыдущие попытки публичной власти в Украине установить правовой режим для криптовалютного рынка путем принятия соответствующих нормативно-правовых актов в этой сфере. Предложены пути оптимизации законодательства по легализации криптовалют в Украине с целью существенного повышения инновационной составляющей экономики Украины и создания конкурентных преимуществ для субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: криптовалюта; виртуальная валюта; электронные деньги; Bitcoin; правовой статус криптовалют; криптовалютная биржа; цифровая взаимозависимость;

блокчейн; blockchain.

Pogribnyy D. I., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: lawukraine@gmail.com ; ORCID 0000-0003-3147-8683

Actual problems of defining the legal status of cryptocurrencies in the context of forming a digital interdependence (economic law aspect)

The article discusses current approaches to determining the legal status of cryptocurrencies in order to create effective mechanisms of economic and legal support for their use in Ukraine. Attention is drawn to such a necessary factor as cooperation in the digital sphere between the state, individuals, and groups in the context of the «digital interdependence» paradigm, which was formulated at the #EuroDig2019 UN Digital Interdependence Report. The process of transformation of existing approaches to defining the economic and legal nature of cryptocurrencies by leading countries and international financial regulators is analyzed. The advantages and disadvantages of using cryptocurrencies have been systematized, as well as the genesis of such cryptocurrency as Bitcoin. It is determined that cryptocurrency is a new stage after the first electronic money, as well as the main advantages of its use, namely: instantaneous speed of payments (from a few seconds to several minutes); absence of transaction commission; anonymity of calculations; irreversibility of payments; no need to convert to the currency of the country of production of payments, a high degree of security of operations. The previous attempts of public authorities in Ukraine to establish a legal regime for the cryptocurrency market by adopting relevant regulatory legal acts in this area are analyzed. The ways of optimization of the legislation on cryptocurrencies in Ukraine are proposed in order to significantly enhance the innovative component of the Ukrainian economy and create competitive advantages for economic entities.

Keywords: cryptocurrency; virtual currency; electronic money; Bitcoin; legal status of cryptocurrencies; cryptocurrency exchange; digital interdependence; blockchain.

Надійшла до редколегії 11.11.2019 р.

